

Flerkulturell forståelse og inkludering i barnehage

En kvalitativ studie av to pedagogiske ledere sine holdninger og forståelse til kulturelt mangfold i barnehagen

Shatha Issa

(Kandidat nummer 51)

Bacheloroppgave

(BDBAC4900)

Trondheim, April, 2023

Forord

Det har gått fire år siden jeg begynte på denne reisen, og nå mens jeg sitter med mitt ferdig arbeid kan jeg ikke annet enn å skrive hvor spennende, krevende og lærerike årene som har gått. Først og fremst vil jeg takke min familie, som har alltid stått ved siden av meg gjennom alle mine opp- og nedturene i hele prosessen. Deres tålmodighet, støtte og oppmuntring har vært viktig for at jeg kunne fullføre denne oppgaven. Videre vil jeg også takke mine veiledere Arnt Nordli og Sissel Mørreaunet for deres støtte og veiledning gjennom bachelor oppgaven. Dere har utfordret meg til å tenke kritisk og utvikle mine ferdigheter. Jeg vil også takke mine medstudenter for samarbeidet og felleskapet vi har hatt gjennom disse årene. Dere har gjort denne reisen minnerik og meningsfull. Jeg er takknemlig for alle som har vært en del av min reise, og bidratt til min utvikling både faglig og personlig.

Shatha Issa

Innholdsfortegnelser

<i>Forord</i>	2
<i>1.0 Innledning:</i>	4
1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling	4
1.2 Begreps avklaring	5
1.3 Oppgavens oppbygning og avgrensning	6
<i>2.0 Teori</i>	6
2.1 Kulturelt mangfold	7
2.1.1 Ulike tilnærming	7
2.1.2 Holdninger	8
2.3 Synliggjøring av mangfoldet	9
Inkludering	11
Foreldresamarbeid	12
<i>3.0 Metode</i>	14
3.1 Valg av metode	14
3.2 Intervju som metode	14
3.3 Valg av informanter	15
3.4 Innsamling og behandling av datamateriale	15
3.5 Etisk hensyn	16
<i>4.0 Funn og drøfting</i>	16
4.1 Forståelse til kulturelt mangfold	16
4.2 Holdninger til Kulturelt Mangfold:	18
4.3 Inkludering	19
4.4 Foreldresamarbeid	20
4.5 Synliggjøring	22
<i>5.0 Avslutning og konklusjon</i>	24
<i>6.0 Literaturliste</i>	27
<i>7.0 vedlegg</i>	28
7.1 Samtykkeerklæring	28
7.2 Intervjuguide	31

1.0 Innledning:

Grunn av globalisering og økt innvandring har kulturelt mangfold blitt til et aktuelt tema i dagens samfunn, som diskuteres både i forskning, studier, styringsdokumenter og mediene. Som en del av utdanningssystemet har barnehagen en avgjørende rolle i å fremme forståelse for kulturelt mangfold i samfunnet, og fungerer som barriere mot diskriminering og utstenging. Til tross den økende kulturelt mangfold i det norske samfunnet, kan barn med kulturell bakgrunn møte utfordringer når det gjelder å delta i et språklig og kulturelt fellesskap i barnehagen. Kathrine Gjæver kom med en forskning som viser at majoritetens språk og kultur kan være dominerende i barnehagens praksis, noe som kan påvirke flerkulturell barns muligheter til å delta i likeverdig dialoger. Gjæver påpeker på viktighet av å ha bevissthet om inkluderende og ekskluderende praksis, for å skape et inkluderende og velkomment miljø for barn med kulturell bakgrunn i barnehager (2020). I likhet med Gjæver mener Zachrisen at synliggjøring av majoritets språk og kultur gir signal til barna med minoritetsbakgrunn at deres erfaringer og kunnskap er irrelevante, det gis også signal til etnisk norsk bakgrunn at deres kunnskap og erfaring har dominerende og ledende stilling i fellesskap (Schram & Bergsland, 2021, s.31)

Både offentlig dokumenter og faglitteratur ser på kulturelt mangfold som en resurs og berikende for både enkelt barn og fellesskapet i barnehagen. Rammeplanen for barnehagen understreker viktigheten av å verdsette og anerkjenne kulturelt mangfold, som utgangspunkt for barnas læring, anerkjennelse og likeverd i fellesskapet (kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Dette betyr at barnehagens bevissthet og gjenkjennelse av barns og foreldrenes flerkulturelle behov og forskjeller, har stor betydning for å kunne gi barna likeverdig muligheter til tilhørighet og deltakelse i fellesskap. Sand påpeker om betydning av personalet kompetanse for kvaliteten i barnehagens tilbud. Og at det er viktig at pedagoger tilegne seg kunnskap om flerkulturell betydning i teori og praksis (Sand, 2016, s.202). Dagens barnehage skal forberede barna for et flerkulturelt samfunn, uavhengig om det er barn fra språklig og kulturelle minoriteter i barnehagen eller ikke. Dette bidrar til å forbygge fordommer og diskriminering hos alle barn (Sand, 2016, s.9 & s.179).

1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling

Å bære en hel kultur med seg og bli sett som «annerledes» kan være en utfordrende opplevelser for mange med et annet kulturell eller språklig bakgrunn, da de må tilpasse seg

nye sosiale, kulturelle og språklige normer samtidig som de prøver å bevare sin egen kultur og identitet. Jeg valgte tema flerkulturell forståelse og inkludering i barnehagen, mest på grunn av min lidenskap til ulike kulturer og for å tilegne meg kunnskap om dette tema. Min flerkulturell og språklig bakgrunn har vært en viktig del av min identitet. Gjennom min utdanning og erfaringer både som forelder, student og ansatt har jeg fått innsikt i viktigheten av å fremme forståelse og toleranse mellom ulike kulturer for å bidra til et mer likestilt og rettferdig samfunn. Jeg hører ofte om stereotyper og fordommer knyttet til mennesker med etnisk minoritetsbakgrunn, noe som forsterker «oss» og «dem» perspektiver. Som en fremtidig barnehagelærer vil jeg støtte barnets identitetsutvikling og være en brobygger mellom barnet, barnets hjem og barnehagen.

Jeg lurer ofte på hvilket praksiser har barnehagepersonale til kulturelt mangfold, slik at det ses på som en naturlig del av barnehagehverdagen, og ikke bare handler om å feire FN-dag, smak på eksotisk mat eller markere høytider. I artikkelen «De er jo alle barn-mangfoldskonstruksjoner i barnehagen» undersøker Lund hvordan kan pedagogisk ledere oppfatninger av kulturelt mangfold, selv med gode intensjoner, føre til varierende grader av inkludering. Der hun påpeker på at mangel av erfaring og kunnskap, samt egne verdier og oppfatninger hos pedagogisk ledere, påvirker måtene etniske minoriteter blir møtt og ivarett på i barnehagen. En forståelse for mangfold som fremhever forskjeller og mangler hos etniske minoriteter, kan føre til ekskludering og segregering, mens en bred forståelse for mangfold som inkluderer kultur som en av faktorene ved en persons identitet, fører til at barn og foreldre blir møtt som individer med sine ulike habituser (Lund, 2021, s.172). For å forbygge og bryte ned fordommer, må pedagogisk ledere bli bevisst sine egne praksis, handlinger og oppfatninger, og hvilken innvirkning dette kan ha på anerkjennelsen av etniske minoriteters kulturelle bakgrunn og deres tilhørighet i barnehagen. I lys av dette ønsker jeg å sette fokus på begrepet kulturelt mangfold og hvordan dette kommer til uttrykk i pedagogiske leder sine forståelse og holdninger rettet mot barnegruppe og foresatte. Dermed ble problemstilling slik:

Hvilke holdninger og forståelse har to pedagogiske ledere til kulturelt mangfold i barnehage?

1.2 Begreps avklaring

flerkulturell forståelse:

I følge Båtnes brukes begrepet flerkulturell for å beskrive et samfunn, initiasjoner, organisasjoner eller andre mennesker grupper. Med flerkulturell forståelse menes det å forstå det flerkulturelle samfunnet. Det handler om kunnskap og forståelse om et samfunn preget av et kulturelt mangfold. Båtnes har sammenfatte denne forståelsen i fire aspekter:

1. Kunnskap om kulturer, som kan være kunnskap fra bøker eller studier.
2. Kommunikative og språklig ferdigheter, for å kunne kommunisere bra på tvers av kulturer.
3. Kunnskap gjennom observasjon og deltakelse i et bestemt flerkulturell samfunn
4. Å handle kompetent i et kulturelt mangfoldig samfunn.

Aspektene kan variere i ulike grad hos enkelte person, for å øke flerkulturell forståelse krever det at man styrke seg på et eller flere aspekter (Båtnes, 2012, s.19 og 20). Flerkulturell forståelse innebærer å ha kunnskap om og innsikt i egen og andres kultur. Samt å forstå andres kultur, uten å nødvendigvis å aksepter verdier og normer ved den (Larsen og slåtten, 2019, s.128).

1.3 Oppgavens oppbygning og avgrensning

Jeg har delt oppgaven i fem kapitler, som inneholder følgende: innledning, teoridel, metodedel, funn- og drøfting og avslutning. Hittil har vi gått gjennom en kort innledning, valg av tema problemstilling og begrepsavklaring. I teoridelen vil jeg presentere teori som er relevant til problemstilling. Her valgt jeg å dele det inn i fire underkapitler. I metodedel vil jeg presentere forskningsmetoder jeg har brukt for å samle inn datamaterialer. Jeg vil deretter presentere funn og drøfting i lys av relevant teori. Her valgt jeg å dele det i underkapitler som er knyttet til teoridelen. Jeg vil avslutte oppgaven med en kort oppsummering og konklusjon som besvarer problemstilling.

2.0 Teori

I denne kapittel har jeg valgt teori som støtter mine drøftinger og besvarer min problemstilling. For å skape oversikt og struktur i oppgaven, har jeg delt teori inn i temaer: Kulturelt mangfold, inkludering, foreldresamarbeid og synliggjøring av mangfoldet.

2.1 Kulturelt mangfold

Begrepet kulturelt mangfold kan virke utydelig og kompleks. I utdanningsvitenskapelig fag brukes begrepet til å «beskrive ulike former for variasjoner og ulikhet i befolkning, først og fremst knyttet til kultur og etnisitet». Man kan si at kulturforskjeller er en forutsetning for kulturelt mangfold (Morken, 2009, s.157). Rammeplanen betegner kulturelt mangfold som variasjoner i verdier, religion og livssyn. Og at det finnes forskjellige måter å tenke, handle og leve på (kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Kultur begrepet er omfattende og har mange forskjellige definisjoner. Kultur generelt sett handler om trekk mennesker utvikler og dyrker frem. Den refererer til verdier, adferdsmønstre, kommunikasjon, ideer, regler og normer som mennesker overtar fra foregående generasjon og forsøker å overføre til neste generasjon. Dennes forstand for kulturen er det som kanskje de fleste av oss kjenner oss hjemme i (Hornvedt, 2012, s.239).

For å forstå kultur begrepet nærmere bruker Salole Weavers sin isfjellmodell, som forklarer kultur som isfjell. Den overflatedelen av isfjell utgjør de synlige kulturuttrykk, og består av hva vi gjør og hvordan vi gjør det (som mat, tradisjoner, språk osv.) Mens den underflatedelen av isfjell utgjør den usynlige kulturuttrykk (som verdier, antakelser og religioner). Denne delen handler om hvorfor, her finner vi bakenforliggende årsakene til hva det vi ser, hører og gjør på overflaten. De synlige uttrykk er lett å observere, mens den usynlige uttrykk er vi mindre bevisst på (Salole s.66). Med isfjell modellen kan vi forstå at de vi ser på overflaten utgjør en liten del av kultur, dermed er det viktig å se på isfjell som en helhet. På en annen måte kan vi si at kultur referer til det som vi ser, eksempler på slik kulturuttrykk er kunst, tradisjon og arkitektur. Mens kulturinnhold referer til det vi ikke ser, som verdier, normer og virkelighetsoppfatninger. Dermed kan vi si at kultur er noe som mennesker gjør i det sosiale spillet overfor andre mennesker og ikke noe de har (Larsen og Slåtten, 2019, s.116-117)

2.1.1 Ulike tilnærming

I en **problemorientert tilnærming** til kulturelt mangfold blir majoritets språk, kultur og religion oppfattet som normale, og det forventes på at barna og foreldre med minoritetsbakgrunn skal tilpasse seg barnehagen. Dette kan skyldes manglende kompetanse og holdninger om det kulturell og språklig homogenitet er et naturlig mål for barnehagen og

samfunnet. Når barnas ulike språklige og kulturelle kunnskap og erfaringer blir møtt med skepsis og manglende anerkjennelse, kan det få negative konsekvenser for barnas muligheter til mestring, læring, trivsel og utvikling i barnehagen.

I barnehagen hvor man prøver å ha assimilering til majoritetens for å bli inkludert, kan føre til segregering. Som hindrer likeverd og integrering i barnehagen. Når barn og forelderens ulike behov, forutsetninger og ønsker blir møtt som vanskelig og utfordrende. En slik ekskluderende holdning kan få konsekvenser for barnehagepersonalet relasjoner med barn og foreldre. Det er viktig at barnehagelærer ser at mangfold finnes i majoritetsbefolkningen, det finnes ulike holdninger, verdier, syn og måter å forstå verden på. (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.63-65)

I en **resursorientert tilnærming** blir det kulturelt og språklige mangfold som en integrert tilstand, og legges til grunn for barnehagens innhold, pedagogikk og organisering. Her ses det flerkulturelt miljø som resurs for alle barn og voksne i barnehagen, barnehagen tar hensyn til barn og foreldrene ulike forutsetninger, ønsker og behov. I denne tilnærming anerkjenner og verdsetter personalet barn og foreldre med språklig, kulturelle og religiøse bakgrunn. Kulturelt mangfold blir sett som en naturlig del i barnehagens hverdag. Som synliggjøres både i formelle og uformelle aktiviteter. Og ikke noe som markeres kun ved spesielle anledninger som for eksempel internasjonal dag eller religiøse høytider (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.68)

2.1.2 Holdninger

For å finn svar på min problemstilling, er det viktig å definere gode og dårlig holdninger til kulturelt mangfold. Dermed har jeg valgt å se på hvordan definerer rammeplanen for barnehage det. I følge rammeplanen er gode holdninger vil være å møte andre mennesker med respekt og aksept for forskjellighet og likeverd, og leve sammen i felleskap (kunnskapsdepartementet, 2017, s.7-10). Dårlig holdninger kan derimot handle om fremmedfrykt og å ikke verdsette eller ta hensyn til andre kulturer, religioner og språk.

Bergersen definerer holdninger som «en forutsigbar positiv eller negativ meningsreaksjon overfor en person, handling eller hendelse», og er en tendens til at vi reagerer på en bestemt situasjon. Holdninger er knyttet til våre meninger, oppfatninger og verdier, som gjør et viktig

grunnlag i vår handlinger. Holdninger er mer enn meninger, for våre meninger endres oftere imens holdning er vanskelig å endre.

Holdninger våres er preget av erfaringer fra egne oppvekst, familie, media og samfunnet rundt oss. Som pedagogisk leder er det viktig å være bevisst og reflekter over sine holdninger (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.72). Selv om personen sier ingen ting om sin holdning, kommer dette til uttrykk når en handler eller sier noe. Særlig gjennom non- verbal kommunikasjon, som blikk, ansiktuttrykk og kroppsspråk. Eks hvilke reaksjoner møter barn som har annerledes matpakke enn mange andre, en som snakker et annet morsmål enn norsk (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s. 72)

Sand sier at det er ikke feil at man ser på sine holdninger og tankemåte som naturlig og fornuftige, men det betyr ikke at de er riktigere eller mer verdt enn andre. Det er viktig at personalet har erkjennelse og er bevisst at deres holdninger og tankemåter er tillært på lik linje som minoritetsspråklig foreldre sine. Et perspektiv som anerkjenner holdninger og handlemåter enten det gjeldet i barnehagen eller i hjemmet, og at disse forstås innenfor egen kontekst, uten å bli vurdert fra ens egne kulturell standard. Dette innebærer at det ikke finnes en felles standard som forteller oss hva som er riktig eller galt. En slik holdning kalles kulturrelativ holdning. (Sand, 2016, s.96-97)

2.3 Synliggjøring av mangfoldet

Rammeplan for barnehage verdsetter synliggjøring av mangfold i barnehagen. Og sier mangfoldet skal bli brukt «som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger ... Barnehagen skal by på varierte impulser, opplevelser og erfaringer og omfatte lokale, nasjonale og internasjonale perspektiver.» (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9)

Larsen & Slåtten sier at synliggjøring av språklig og kulturelt mangfold i barnehage hverdagen er viktig for barns trivsel og utvikling i barnehagen. Det er viktig at personalet synliggjøre både forskjeller og likheter mellom mennesker på en naturlig måte. Ved å synliggjøre ulike identiteter, resurser og bakgrunner på en positiv måte (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.146 og 150). Barn trenger å vite at folk er ikke like, men likeverdige. For at alle skal føle seg inkludert i grupper er det viktig å ufarliggjør forskjeller, ved å vise hva som er til felles. «Å se

likheter skaper samhold og identifisering, og å se ulikheter bør føre til toleranse, forståelse og respekt for at folk er forskjellige». (Larsen & Slåtten 2019, s.125).

Gjervan, Andersen og Bleka påpeker på personalet holdninger og håndtering av forskjellighet til mangfold er avgjørende på hvorvidt barna møter identitetsbekreftelser i barnehagen. Dermed er det viktig å sørg at barnas erfaringer og kompetanse er gjort gyldig i hverdagen, slik at barnehagen oppleves som meningsfull. Ved å bekrefte og anerkjenn barns identitet i samspill med nære omsorgspersoner. Barn som stadig opplever at deres erfaringer og kunnskap er irrelevant i barnehage, bidrar det til å ekskludere barna. I en barnehage med problemorientert tilnærming til mangfold vil majoritetens kultur, språk og religiøse uttrykk dominerende barnehagens innhold og arbeidsmåter. Noe som gir barn med majoritetsbakgrunn identitetsbekreftelse, og gir dem få muligheter til perspektivutvidelse, altså får ikke utvide sine forståelser av verden. I en slik barnehagen er det ofte fokus på barn med minoritetsbakgrunn sine mangler, og tilegnelse av kompetanse relatert til norsk språk, kultur og lignende. Slik holdninger kan få negative konsekvenser for enkeltbarn og barnegrupper, samt gjør at personalet klarer ikke se enkelt barns ressurser. Noe som kan også påvirke barns holdninger til hverandre og til kulturelt mangfold. For barna er dyktig observatører som ser og hører hva voksne sier og gjør. Dermed er det viktig at personalet er bevisst å reflektere over sine egne handlinger og holdninger (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.141 og 146).

Hvordan barnehager forholder seg til ulike kulturelle uttrykk, er forskjellige. Skoug (i Mjelve 1996) har beskrevet det slik: «ikkebrukere av kultur, festbrukere av kultur og hverdagsbrukere av kultur». Barnehage som er festbrukere, synliggjøre kulturelt mangfold i forbindelse med høytider eller spesielle dager. Det som kjennetegner en barnehage med en flerkulturell pedagogisk tilnærming er at mangfoldet lever i det daglig, og ikke bare som festlig og eksotisk feiring av høytider, FN dager. (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s147)

Denne tilnærming samsvarer med Derman- Sparks kaller for «turisttilnærming». Hvor barnehagens pedagogikk har fokus på «besøke» andre kulturer for så å gå tilbake til en barnehagehverdag som gjenspeiler majoritetskulturen. (Sand, 2016, s.182).

Valg av temaer i barnehagen er et godt utgangspunkt for innholdet i barnehagen forskjellig aktiviteter og i barns lek. Noe som gir barna både identitetsbekreftelser og perspektivutvidelse for alle barn. Ved å bruk sanger og eventyr eller fortellinger fra forskjellig deler av verden og fra barnas familiebakgrunn. Dette kan gi barna sterkere tilknytning til barnehagen og danner grunnlag for felleskap mellom barna. Barnehage som består av majoritetsbakgrunn mangler

ofte kunnskap og erfaring hos personalet. Personalet med flerkulturell perspektiv bidrar til at barnehagen kan tilrettelegge for variasjon i barnehagens innhold. Samt gjør det lettere å formidle noe man har erfaringer og kunnskap om til flerkulturell situasjon (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.150-151)

Alle barn har behov til å finne bekreftelse i seg selv og å oppleve at deres egne erfaringer og kunnskap er relevante og verdifull. Som er viktig for barnas selvbilde og identitetsdanning Synliggjøring av kulturelt mangfold blir synlig gjennom valg av innhold i barnehage hverdagen. Eksempler på dette kan være eventyr og fortellinger fra ulike land, utstyr og leker som appellerer til gjenkjennelse for alle barn. fysisk miljø som gjenspeiler kulturelt mangfold i barnehagen (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.68).

Inkludering

For å kunne forstå og praktisere inkludering er det viktig å knytte det sammen med andre begreper (Korsvold, & Bae, 201, s10). Rammeplanen for barnehagen vektlegger inkluderende felleskap, der barna får ytre seg på ulike måter uavhengig av språklig og kulturelle bakgrunn (kunnskapsdepartementet, 2017, s.8).

Begrepet inkludering kan forstås på forskjellige måter. Men generelt sett innebærer det få mulighet til å delta sosialt med andre og aktiv bidra i læring av felles kulturelle og faglig kunnskaper. Dette krever tilrettelegging og organisering som muliggjør gjennomføring i praksis (Statped, 2021).

Moe og Valset skriver «inkluderende barnehage som har fokus på møte mellom individet og samfunnet med respekt for mangfold, variasjoner og ulikheter». Det handler om å tilrettelegge miljøet for alle barn, slik at alle får like mulighet til å utvikle det faglig og sosiale ferdigheter (Moe & Valseth, 2014, s.354).

Arnesen skriver at det ikke finnes en universell standard som beskriver betydning av inkludering og deltakelse på en tilfredsstillende måte, verken fra individets eller samfunnets perspektiv. Hun ser på inkludering som et nøkkelbegrep, som kan fylles og kobles sammen med andre begreper, for å gi det mening og innhold (Arnesen, 2017, s.27 & 29)

Begrepene inkludering og mangfold kan ses i sammenheng med hverandre. Det handler om å vektlegge forskjellighet, og fremmer mangfold som en berikelse i felleskap (Korsvold & Bae,

2011, s10). I stortingsmelding 6 handler inkludering i barnehagen om å gi alle barn en naturlig plass i felleskap, ved at de får være seg selv, og at de får like muligheter og medvirke i utformingen av sitt eget tilbud. Det innebærer å finne fleksible løsninger, som å tilby ekstra hjelp og støtte, slik at barna får tilpasset tilbud basert på deres ulike forutsetninger og behov. Meld.6 gir grunnlag for å ta vare på mangfold, og ser på mangfoldet som en resurs og berikelse for felleskapet. Ved å gi barna mulighet til å utvikle toleranse, respekt og forståelse for forskjellighet i språk og kultur (Meld. St. 6 (2019-2021) s.11-12)

Som nevnt oppover om ulike tilnærming til mangfold. En barnehage med resursorientert tilnærming er barn med minoriteters og majoritets bakgrunn inkludert i et flerkulturelt felleskap. Når barna opplever flerkulturelt miljø som verdifullt, vil også barna oppleve det som positiv. Personalet har dermed ansvar slik alle barn uansett bakgrunn får likeverdige muligheter til mestring, utvikling og læring i barnehagen. Dette vil forebygge og hindre rasisme og diskriminering blant barn og voksne (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.69).

Bergersen sier at «for å kunne bygge bro mellom personer med ulike verdensbilder bør en begynne med seg selv». Dette krever en barnehagelærer som er bevisst og reflekter over egne tanker. Han sier videre at motstand og utfordringer er viktig for refleksjoner og still kritisk spørsmål til egne levemåter. Med åpenhet og toleranse kan barnehagelærer bruke slike gyldne sjanser til være reflektert og utvikle seg selv som lærende organisasjon (Bergersen, 2017, s.54 og s.230).

Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er et viktig aspekt i denne oppgaven. I følge rammeplanen er barnehagen pliktig til å legge til rette for god dialog og samarbeid med foreldre, hvor målet er barnets beste. Samarbeid skal ta hensyn til foreldrenes synspunkter og skal ivareta barnas ulike behov. Samtidig skal både foreldre og personalet forholde seg til barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag (kunnskapsdepartementet, 2017, s.29).

Tett samarbeidet med foreldre forutsetter at profesjonsutøvere i barnehagen har god nok kunnskap om omsorg og oppdragelse som kulturelle praksiser. Ved å ha åpenhet og dialog for

å kunne kommunisere på en best mulig måte med alle foreldre (Bergersen, 2017, s.204). Gjervan, Andersen & Bleka sier at «det uformelle samarbeidet leger på mange måter grunnlaget for deltagelsen i det formelle samarbeidet». Hvis foreldrene opplever barnehagen som et sted som tar hensyn til deres forhold. Samt de får mulighet til å påvirke noe i barnehagens innhold, vil det øke sjansen til å delta på møter og bidrar til trygghet i samarbeid (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.117). Dermed er det viktig at barnehagen er bevisst og setter seg tilstrekkelig tid og vilje til å forklare og lytte mer til foreldre. For å oppnå et bedre samarbeid kan barnehagen benytte seg av dokumentasjon, flerspråklig medarbeidere og involvering av foreldre (Bergersen s. 204)

Til tross sier Schram, & Bergsland at er det mange pedagoger og fagarbeidere som opplever vanskelighet å oppnå et godt samarbeid med akkurat denne gruppe. Årsaker til det kan være problemer med kommunikasjon, som følge av språk eller kulturelle referanser. Et annet årsak kan være at barnets beste vurderes ut ifra norsk normer, verdier og handling, og ikke minoritetsforeldres sine. Noe som hindrer likeverdig dialogen (Schram, & Bergsland, 2021, s.70).

Sand påpeker at det er ikke alle foreldre som vet hva forventes fra dem og hvorfor er samarbeidet viktig. Dermed er det viktig å bruk tid til å diskutere hvilke roller og oppgavefordeling, både for å unngå misforståelser og skap tillit og realistiske forventninger til samarbeid (Sand, 2016, s.83). Sand sier videre at barnehagen har et ansvar å sikre at foreldre får tilstrekkelig og forståelig informasjon om barnehagen. Spesielt i samarbeid med minoritetsforeldre er det viktig å sørge at de forstår og blir forstått. I Relasjoner mellom barn og hjem er det viktig at personalet er bevisst sine yrkesrolle og kompetanse. Ved å vise respekt, lydhørhet og kjenne forelderens ønsker og behov for å skaffe kunnskap om barnet. Samtidig skal de forholder seg til rammer og retningslinjer som de er forpliktet til å følge i barnehagen (Sand, 2016, s.82)

Sand referer til personalet holdninger til foreldre som et veldig viktig aspekt. For barna merker seg raskt det voksne gjør og sier om hverandre og i møte med foreldrene, og blir stort sett påvirket av det. For å oppnå et godt samarbeid er personalet pliktig til å støtte alle foreldre i deres rolle. Det er viktig at personalet har en holdninger om at alle foreldrene ønsker det beste for barna sine. Personalet moraliserende og negative holdninger kan skape problemer i relasjoner med foreldre. For å håndtere samarbeidsproblemer kan man skifte fokus fra personer til forhold som bidrar til endringsmuligheter i en praksis. Det er viktig å møte

foreldre som enkeltindivider, ikke som representant for en etnisk eller religiøs tilhørighet. (Sand, 2016, s. 97 og 98)

3.0 Metode

I denne kapittel vil jeg fortelle om de metodiske valgene jeg har valgt for å finne svar på min problemstilling. Jeg vil fortelle om forskningsmetode, analysestrategi og etisk hensyn. I gjennomføring av forskningsprosjekt, velger man en eller annen måte for å samle inn og analysere data på. Metode fungerer som et hjelpemiddel eller verktøy for å finne svar på forsknings spørsmål og kom frem til ny kunnskap (Dalland, 2017, s.52)

3.1 Valg av metode

Man bør velg metode som man antar gir best mulig data til å belyse problemstilling (Dalland, 2017, s.195). For å finne svar på min problemstilling, samt å få innsikt i informant livsverden og oppfatninger til temaet, har jeg valgt å benytte meg av den kvalitative forsknings metode (Dalland, 2017 s.64).

De to mest kjente former for metoder er kvalitativ og kvantitativ metode, som er basert på ulik forskningslogikk. Begge metoder bidrar til bedre forståelse av samfunnet vi lever i, men forskjellen er registrering og analysering av data. Den kvantitative dreier seg om å samle inn data i form av tall og statistikk. Kvalitative derimot fokuserer på å forstå personen mening, opplevelse. Hvor man ønsker å undersøke mer og gå mer i dybden av fenomen (Dalland, 2017 s.52).

3.2 Intervju som metode

Jeg har valgt å bruk innsamlingsmetoder intervju, hvor jeg har brukt intervju formen semistrukturert intervju. Gjennom slik intervju kan informantene reflektere over deres egne meninger, erfaringer, opplevelser og holdninger knyttet til forskningstemaet. Her benytter man seg av åpne spørsmål og oppfølgingsspørsmål som gir rom og fleksibiliteten til informanten

til å utdyp seg om enkelte emne, samt gir forskeren nyttig og relevante informasjon til temaet (Tjora, 2017, s.113-114)

3.3 Valg av informanter

Siden problemstilling handler om pedagogisk ledere holdninger og forståelse til kulturelt mangfold, så jeg for meg at det er naturlig å velge informanter som har kunnskap og erfaring om det jeg ønsker om vit mer om. Dermed kan det sies at jeg har gjort et strategisk valg (Dalland, 2017, s.74). Jeg brukte mitt bekjentskap for å få tak av informantene, dermed gikk prosessen fort og fleksibel. Jeg har valgt å intervju to pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehagen i samme kommune. Dalland sier at situasjon og forholdene rundt intervju kan prege kvaliteten på intervju (Dalland, 2017s. 81). Begge intervjuene ble gjennomført i informantene barnehagen, med et tidsrom på en uke. Intervju med informant 1 ble gjennomført i et møte rom, hvor jeg opplevd intervjusituasjon litt ubehagelig. Dette grunn av det var veldig stort åpent rom med skarpt lys. Imens andre intervju med informant 2 ble gjennomført i en pause rom, med rolig og avslappet atmosfære. Noe som fikk informanten til å utrykke seg mer fritt om ulike temaer.

3.4 Innsamling og behandling av datamateriale

Etter gjennomføring av intervjuene samlet jeg inn data på et dokument, ved å bruk transkribering program word, etter transkribering og behandling av personvern overførte jeg dokumentet til program Nvivo. For å kunne analysere datamateriale, er det viktig å reduser datamengde, skape struktur og orden for å få lett og god oversikt. Ved å fjerne unødvendig materiale som ikke er betydningsfull for problemstilling. Her er det viktig å skape et skille mellom informantenes utsagn og egne tolkninger av disse i teksten. Dermed er det viktig å gjør transkribering så transparent som mulig, slik at leseren ser og forstår hvordan og hvorfor man har kommet fram til fortolkningen. For å sikre dette kan man skriv direkte sitater av informantene og vise sine tolkninger og teorier (Bergsland & Jæger, 2022, s.46.) I analysen av datamateriale har jeg brukt koding, med forskjellig temaer kulturelt mangfold, foreldresamarbeid, synliggjøring og inkludering.

3.5 Etisk hensyn

Forskningsetikk dreier seg om etiske retningslinje som omfatter vurdering av forsknings planlegging, gjennomføring og rapportering. Det handler om å ivareta personvernet og sikre at informantene i forskning ikke blir påført skade (Dalland, 2017, s.236). Før jeg begynte med innsamling av data, måtte jeg melde inn til NSD, som er personvernombud for forskning. Etter jeg fikk godkjenning fra NDS, sendt jeg skriftlig samtykkeskjema til informantene, slik at informanten får kjennskap til formålet med bacheloroppgave og kan dermed forberede seg litt (Bergsland & Jæger, 2022 s.47)

Samtykkeskjema inneholdte retningslinjer, kort informasjon om temaet, problemstilling og min bakgrunn. Jeg beskrev litt om metode valg, innholdet i spørreskjema. Samt informert om at det blir tatt lydopptak og at alt av opplysninger blir behandler konfidensielt og anonymt. Jeg kontaktet informantene og avtale tidspunkt ved mail.

4.0 Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funnene og drøfting i lys av teori som er presentert i teori kapitel. Disse samsvarer med kapitler i teori delen. Jeg vil presentere informantene i informant 1 og informant 2.

Informant 1 har en flerkulturell bakgrunn og har en lang erfaring i barnehagen. Han er nyutdannet som barnehagelærer, og jobber nå i en flerkulturell barnehage med stor andel av barn med minoritets bakgrunn. Informant 2 er ny utdannet pedagogisk leder med fordyping inn i flerkulturell kompetanse. Og har jobbet nesten et år i barnehagen. Så begge informantene har varierende kunnskap og erfaringer innenfor tema flerkulturell forståelse.

Problemstillingen min er som følgende: **Hvilke holdninger og forståelse har to pedagogiske ledere om kulturelt mangfold i barnehagen?**

4.1 Forståelse til kulturelt mangfold

Da jeg spurte informantene mine angående kulturelt mangfold, ga de inntrykk på at det er vanskelig å finne klar definisjon på begrepet. Men begge har en forståelse på at kulturelt mangfold inneholder mange ting og at det kan handle om forskjellighet, religion, historier, og

etnisitet. Morken sier at kulturelt mangfold virker utydelig og omfattende begrep. Han beskriver kulturelt mangfold som variasjoner og forskjeller knyttet til kultur og etnisitet (Morken, 2009, s.157). Dette gjenspeiler også måten rammeplanen definerer kulturelt mangfold som variasjoner i religion, verdier og livssyn (kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Ifølge Hornved er denne forstand for kulturen som de fleste av oss kjenner oss til (Hornvedt, 2012, s.239)

I sitat under gir informant 2 mer utdypelse av kultur begrepet.

«to norske familier kan jo være helt forskjellige. Vi har jo en kultur hjem, en kultur i barnegruppen for hvordan ting gjennomføres, hvordan vi skal oppføre oss og hvordan ting skal være». Denne beskrivelse av kultur viser informanten sin bevissthet om den usynlige delen av kulturen. Gjennom Salole sin beskrivelse av den delen kan vi forstå, at det er den del som utgjør mest av kulturen og som handler om det vi ikke ser og er mindre bevisst på som verdier, normer og virkelighetsoppfatninger (Salole, 2018, s.66).

Informant 1 bygger sin forståelse og kunnskap om kulturelt mangfold fra de erfaringer og opplevelser han har tilegnet seg gjennom sin oppvekst som en minoritetsbakgrunn, og i fra sin jobb i barnehage. Han har lært gjennom erfaringer og refleksjoner med andre og ved å stå selv i det. Imens Informant 2 har dannet seg forståelse og kunnskap om kulturelt mangfold gjennom utdanning, men sier selv at hun har ikke tilegnet seg nok erfaringer som gjør at hun kan ta riktig valg i noen situasjoner. Dette støttes av teori om flerkulturell forståelse er stort sett preget av å ha forståelse, kunnskap og innsikt i egen og andres kultur, uten å nødvendigvis å akseptere verdier og normer i den (Larsen og slåtten s.127; Båtnes, 2012, s.19 og 20)

Informant 1 forteller at det er mye teori om kulturelt mangfold, men det og jobb med det i praksis er noe annet. Det krever at man har en del erfaringer, kompetanse, nysgjerrighet og ikke ha negativ fordommer og stereotyper om kulturelt mangfold. Informant 2 innser også at det er ikke lett å jobb med det i praksis. For det er forskjell mellom praksis og teori.

«For det trodde jeg på etter utdanningen at her må jeg gynne på liksom og fremme alt mangfold og vise at det er fint og bra å være forskjellige. Så er det jo ikke alle som ønsker det egentlig, og da skal man jo ikke overkjører familien eller barnet sitt ønske om det»

Informanten forteller at det kan være vanskelig å forestille seg hvordan det er å være flerkulturell og ha innflytelse på forskjellige kulturer og språk. For hun har ingen referanse som

gjør at hun kan forstille seg andre sine opplevelser. Og det er kanskje ikke det hun trenger heller, viktig at barna får bekrefte og anerkjennelse for deres ulike behov og at det er greit å være forskjellig. Bergersen sier i denne forstand at «for å kunne bygge bro mellom personer med ulike verdensbilder bør en begynne med seg selv». Noe krever en barnehagelærer som er bevisst og reflekter over egne tanker (Bergersen, 2017, s.54). Bergersen sier videre at motstand og utfordringer er viktig for refleksjoner og still kritisk spørsmål til egne levemåter. Med åpenhet og toleranse kan barnehagelærer bruke slike gyldne sjanser til være reflektert og utvikle seg selv som lærende organisasjon (Bergersen, 2017, s.230-231)

4.2 Holdninger til kulturelt mangfold

Når det gjelder holdninger til mangfold kom det frem at begge informantene ser på mangfold som en resurs og berikelse i barnehagen. De har fortalt meg etter intervju at de er engasjert i dette tema og ønsker å jobbe mer med det fremover. Informant 1 forteller *«jeg tar for meg ansvar i å fremme forskjell på en positiv måte, dermed er jeg veldig forsiktig på hva jeg skal si og gjør i møte med andre barna»*. Informant 2 forteller *«Det er viktig at barna møtes med en positiv holdning. Og at man er bevisst på hva man tenker egentlig? Hva er egentlig holdningene mine til den her familien eller den her kulturen eller Hvordan har jeg lyst til å møte de? Hvilke tanken har jeg om det fra før? Man må reflektere litt i seg selv og unngå at man lar stereotypen bli en fører for hvordan man forholder seg til den»*. Her viser informantene at de er bevisst og reflektert på at det er viktig å møte barna og familie med respekt og anerkjennelse. Ved at de er reflektert over sin rolle i å fremme forskjeller på en god måte (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.72). Noe som også samsvarer med rammeplanens tolkning av gode holdninger. Om å møte andre mennesker med respekt og aksept for forskjellighet og likeverd, og leve sammen i felleskap (kunnskapsdepartementet, 2017, s.7-10). Disse holdninger kommer til uttrykk når informantene gjennom sin non-verbale kommunikasjon viser interesse og engasjement rundt tema (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.72)

Informant 2 forteller at man må jobbe imot at barna får merkelapper på seg, som gjør at de skiller seg fra resten av barnegruppe. Dermed er det veldig viktig at voksne normaliserer det mangfoldet og de mulige kulturene og ikke gjør det til noe negativt. For det kan være holdninger blant personale som kommer veldig tydelig fram. Her er barna rask å ta med seg

det som blir sagt og gjort. Hvis man har negative holdninger er det viktig å holde for seg selv og at det ikke kommer til syne i jobben din. *«For i barnehage skal man være profesjonell, og akseptere alle barna uansett bakgrunn. For med en gang en unge får med seg noe negativt, så kan det tas med videre med seg. Noe man må unngå»*. Det informant sier her viser hennes bevissthet om at slike holdninger kan det få negative konsekvenser for enkeltbarn og barnegrupper, samt gjør at personalet klarer ikke se enkelt barns ressurser. Noe som kan også påvirke barns holdninger til hverandre og til kulturelt mangfold. For barna er dyktig observatører som ser og hører hva voksne sier og gjør. Dermed er det viktig at personalet er bevisst å reflektere over sine egne handlinger og holdninger av forskjellighet til mangfold (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.141 og 146).

4.3 Inkludering

Som nevnt oppover i teori delen er det viktig å knytte sammen begrepene inkludering og mangfold, for å kunne gi mening og innhold til begrepet. Når det gjelder mine spørsmål om inkludering kom det frem at inkludering innebærer deltakelse i både språklig og kulturelle felleskap. Det handler også om å akseptere, respektere og støtte forskjellighet i språk og kultur. Dette støttes opp av teori til Korsvold og Bae om at inkludering og mangfold ses i sammenheng med hverandre (Korsvold & Bae, 2011, s10). Informantene her ser på at forskjellighet er berikelse for felleskap. Informant 1 forteller at det er viktig å benytte enkle situasjoner og muligheter i hverdagen for å se enkelt barnas behov og interesse. Ved å være lydhør for barnas ulike verbale og non-verbale uttrykk, og gi de støtte og hjelp de trenger. I Moe og Valseth kommer det frem viktighet med å se barns resurs og tilrettelegge miljøet slik at de får like mulighet til å utvikle det faglig og sosiale ferdigheter (Moe & Valseth, 2014, s.354).

Informant 2 forteller at inkludering handler mye om det grunnlaget man har lagt fra før av og hvilket holdninger man blir møtt med *«Å skape et inkluderende miljø i barnegruppen er å akseptere at det er lov at noen er forskjellig. Det er veldig mye som omfattes i det begrepet, som kultur, etnisitet og religion»*. Denne beskrivelse av inkludering samsvarer med stortingsmelding 6 beskrivelse om inkludering i barnehagen handler om å gi barn en naturlig plass i felleskap. Ved at alle får være seg selv, med hjelp og støtte som passer deres ulike forutsetninger og behov (Meld. St. 6 (2019-2021) s.11-12)

I sitatene nederst forteller informant 2 om en utfordrende situasjon, som gjorde et sterkt inntrykk på henne «Jeg husker at det var en jente som var veldig lei seg og jeg prøvde å spørre hva det var, så sa hun **“Det er så kjedelig i barnehagen fordi alle sammen er Norsk, men ikke meg”** Og jeg fikk vondt inni meg og viste ikke helt hvordan jeg skal forholde meg til det. Det er noe som tyder på at hun ikke har blitt akseptert som hun er, hvor hun kanskje følte seg ekskludert. Vi kom aldri helt fram hva det var i den situasjonen. Det er ikke sikkert at det har skjedd noe, men at det var noe hun gikk og tenkt på inni seg»

Her viser informanten at hun måtte gå inn i seg selv og still kritisk spørsmål rundt denne situasjon. Dette samsvarer med Bergersen sier at barnehagelærer bør være bevisst og reflekter over sine tanker. Samt bruker slike vanskelig opplevelser for å utvikle sine erfaringer og kompetanse (Bergersen, 2017, s.54 og s.230). Med dette kan man stille spørsmål om hvilken tilnærming har barnehagen som informanten jobber i til kulturelt mangfold, og om de har inkluderende praksis, som gir alle barna muligheter til å være seg selv og medvirke i utformingen av sitt eget tilbud. Om barnehagen har resurstilnærming til mangfold vil barna oppleve seg som verdifullt med sine kulturelle, språklig og religiøse bakgrunn. Dermed har personale ansvar til å inkludere barna i et flerkulturelt felleskap. Ved å gi de likeverdige muligheter til mestring, utvikling og læring (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.69).

4.4 Foreldresamarbeid

Når det gjelder foreldresamarbeid forteller informantene at god kommunikasjon og relasjoner med foreldre er nøkkelord for å oppnå et godt samarbeid, og er en forutsetning for å inkludere de i barnehagens innhold. Dette viser at informantene har en holdning i å møte foreldre med respekt og tilrettelegge for god dialog og samarbeid (kunnskapsdepartementet, 2017, s.29).

Informant 1 forteller at det er viktig å gi foreldrene tid og vis hensyn til deres ulike behov, så de bli trygget til å åpne seg og kan snakke om ting som de ikke er fornøyd med. Om foreldrene opplever barnehagen som et sted som tar hensyn til deres forhold, bidrar det til trygghet i samarbeidet (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.117)

«det er mange foreldre med minoritetsbakgrunn som gir inntrykk på at alt er bra og at de er fornøyd med barnehagens tilbud og innhold. Men kanskje de gjør ikke det og er ikke alltid fornøyd. En gang hadde barnehagen planer om å gå til kirke, vi merket at det var mange som nektet å komme til barnehagen den dagen. Men jeg forstå grunnen til det, selv om de sa

ingenting. Så jeg snakket med foreldre at barnet trenger ikke å dra til kirke og kan fortsatt være i barnehagen og vi kan tilpasse for dem».

I sitat over viser informanten en situasjoner han kjenner seg igjen i og gjør at han må grave mer for å finne ut av det. Her tar informanten hensyn om at forelderens meninger og behov er verdifull. Samtidig som han viderefører til foreldre at barnets beste er å være i barnehagen. Dette samsvarer med det som står i rammeplanen, hvor barnehagen er pliktig til å tilrettelegg for godt samarbeid, slik at barna opplever det sosiale og språklige samspillet i barnehagen (kunnskapsdepartementet, 2017, s.29). Ifølge Schram, & Bergsland nevner at kommunikasjon som følge av kulturelle referanse kan være en av årsaker som gjør samarbeidet vanskelig (Schram, & Bergsland, 2021). En annen ting som Sand referer til er at ikke alle foreldre som vet hva forventes fra de og hvorfor er samarbeidet viktig. Dermed er det viktig å sikre at foreldre får tilstrekkelig og forståelig informasjon som gjelder barnehagen (Sand, 2016, s.83).

Informant 2 forteller at det er viktig å ta hensyn til familiens ønsker og behov. Ved å vise forståelse og respekt at foreldre er forskjellig, på hvor mye de involverer seg og hvor mye de ønsker å få ut av barnehagen. *«Noen ønsker veldig å ta større plass og vil gjerne vise fram og fortelle og få vite hva som skal skje. Mens noen har et forhold til barnehagen om at det her går sikkert bra, bare gjøre det dere gjør så er vi fornøyd».* Her viser informanten at det er viktig å møte foreldre med positive forventninger og mulighet til aktiv deltakelse og påvirkning (Sand, 2016, s.91). Hun nevner i andre sammenhenger at språk og kommunikasjon kan være utfordrende i barnehagen hun jobber i. For det er ikke alle i personalet som har erfaringer eller kompetanse til å formidle informasjon til foreldre på en god måte.

Da jeg spurt informanten om hun har opplevd utfordringer i møte med foreldre sier hun at hun selv ikke har det, men har hørt av ansatte som jobber i barnehage om situasjoner som ble tolket som utfordrende i forhold til foreldresamarbeid. Disse gjaldt foreldrenes forskjellige syn på barns oppdragelser og hva de forventer av barnehagen. For eksempel noen foreldre er opptatt av at barna skal være renslig og fin på klærne. Mens i norsk kulturen er det veldig forankret at barna skal være ute og bli skittet. Fordi de skal bruke alle sanser og det er ikke farlig om de blir skittet i klær.

Her forteller informanter videre at det er viktig å ha dialog med foreldre på hvordan vi kan løse det på best mulig måte. Vi skal ikke tvinge noe som de ikke vil være med på en måte, så det er jo veldig viktig at vi møter de med forståelse. *«Det handler jo litt om holdninger igjen,*

jeg føler vi er veldig flink til å møte dem med et åpent sinn og noen ting kan vi ikke endre på, men så er det noe med å prøve å tilrettelegge som er tilpasset begge sine sider på best mulig måte. Som det med sattet på klærne. Det må de kanskje bare tåle en gang i blant, mens på andre ting så må vi så klart prøve å imøtekomme dem»

Informant 2 forteller at personalet møter foreldre med forståelse for forelderens kulturelle og språklige behov. Samt utfordrer de til deltakelse og påvirkning i barnehagen. Dette gjør at de oppnår godt samarbeid og unngår misforståelser blant foreldre og personalet. Bergersen sier i denne forstand at tett samarbeidet med foreldre forutsetter at profesjonsutøvere i barnehagen har god nok kunnskap om omsorg og oppdragelse som kulturelle praksiser (Bergersen, 2017, s.204). I Relasjoner mellom barn og hjem er det viktig å kjenne forelderens ønsker og behov for å skaffe kunnskap om barnet. Samtidig skal de forholder seg til rammer og retningslinjer som de er forpliktet til å følge i barnehagen (Sand, 2016, s.82)

4.5 Synliggjøring

Selv om jeg har ikke stilt direkte spørsmål om synliggjøring, henviste informantene flere ganger til synliggjøring. Derfor har jeg bestemt at det er viktig å ta det med i oppgaven som et funn. Begge informantene trekker frem at kulturelt mangfold synliggjøres mest i spesielle dager (som FN dag, nasjonal dag, same dag). Det er der man ser at folk er forskjellig. Dette kan vise barnehagen som er festbrukere, hvor kulturelt mangfold synliggjøres i forbindelse med høytider eller spesielle dager (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s147). Denne tilnærming samsvarer også med Derman- Sparks kaller for «turisttilnærming». Hvor barnehagens pedagogikk har fokus på «besøke» andre kulturer for så å gå tilbake til en barnehagehverdag som gjenspeiler majoritetskulturen. (Sand, 2016, s.182). Om barnehage har en resursoientert tilnærming vil kulturelt mangfold ses som naturlig del i hverdagen. Som synliggjøres både i formelle og uformelle aktiviteter. Og ikke bare markeres kun ved spesielle anledninger (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.68)

Informant 1 forteller at han har tatt for seg ansvaret i å belyse alle kulturer og etnisiteter i barnehagen. Ved å gjenspeile kulturelt mangfold i spesielle aktiviteter og anledninger som er nevnt oppover. Ved for eksempel fortell eventyr, syng sanger og skrive bokstaver fra forskjellig språk, slik at barna blir kjent med det og lærer om forskjeller. Dette viser at informanten med sin kulturelle og språklige bakgrunn, er en berikelse og sterk resurs for barnehagen han jobber i. Det kom ikke helt frem i analyse om hvordan han ønsker å fremme

kulturelt mangfold. Han nevner oppover i teksten at han ønsker å jobbe mer med det. Ut ifra det og hans forståelse for kulturelt mangfold kan man tolket det at han ønsker å fremme mangfold som noe positiv og berikelse for felleskapet.

Det kan være som informantene nevnt i intervju at personalgruppe er ganske ny og har lite erfaring med kulturelt mangfold. Spesielt de som er kanskje nyutdannet og ikke har vært i kontakt med så mange andre kulturer. Man vet ikke helt hvordan man skal forholde seg til det, så dermed må man jobbe litt annerledes. Dette samsvarer også med det informant 2 sier oppover i teksten om at hun har relativt lite erfaringer og referanser innen kulturelt mangfold, noe som gjør henne usikker i noen situasjoner. I denne sammenheng sier Gjervan, Andersen og Bleka at barnehagen som består av majoritetsetsbakgrunn mangler ofte kunnskap og erfaringer knyttet til kulturelt mangfold. Personalet med flerkulturell perspektiv bidrar til at barnehagen kan tilrettelegge for variasjon i barnehagens innhold. Samt gjør det lettere å formidle noe man har erfaringer og kunnskap om til flerkulturell situasjon (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.151)

Informant 2 forteller at noen ganger kan det være vanskelig å forholde seg til det. For hun ønsker å fremme kulturelt mangfold i hverdagen, men det viktig å ta hensyn til foreldrenes ønsker og hvordan de ønsker å synligjøres. Ved å ha dialog med dem på hva barna deres skal være med eller ikke, og om de vil inkludere barnegruppe for å fremme deres kultur eller språk. Det er ikke alle foreldre som ønsker å ha fokus på deres kultur og språk.

«Jeg spurte foreldre med minoritetsforeldre om det var ønskelig fra deres side at vi skulle prøve å bruke mer språk og lære noen ord, som vi kunne bruke det i hverdagen. Men der fikk jeg ikke noe særlig svar. Kanskje foreldrene tror at det kan forvirre barna». Sand sier i denne forstand at det er viktig at barnehagen tar hensyn til forelderens behov og ønsker, samtidig skal de forholde seg til rammer og retningslinjer som de er forpliktet å følge (Sand, 2016 s.82). Ifølge rammeplanen skal barnehage bruk mangfoldet som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger (kunnskapsdepartementet, 2017, s.29). Dermed er det viktig at pedagog er bevisst og reflektert over hvorfor foreldrene ikke ønsker å fremme språket til barnet (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012s.145). Som nevnt i kapittel om foreldresamarbeid at det er ikke alle foreldre som vet viktighet av samarbeidet og kanskje ikke har tilstrekkelig kunnskap om viktighet av å fremme kulturelt mangfold i barnehage. Dermed er det viktig at personalet er bevisst sine yrkesrolle og kompetanse (Sand, 2016, s.82)

Informant 2 forteller at forskjeller skal fremmes på en positiv måte. Uten at det blir en konstant påminnelse i hverdagen om at det barna er annerledes, slik at blir en negativ opplevelse for barna. *«Prøve å opphøye det som er positivt og ikke prøve å gjøre ting til noe negativ. Heller møte det med et smil enn å møte med den der: huff, må vi gjøre det liksom. Hvorfor ikke sånn og hvorfor må vi ha de Sånn?»*

Det informanten sier her viser at hun ønsker å synliggjøre både forskjeller og likheter mellom mennesker på en naturlig måte. Ved å synliggjøre ulike identiteter, resurser og bakgrunner på en positiv måte (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, 146 og 150). Larsen og Slåtten sier i denne sammenheng at barn trenger å vite at folk er ikke like, men likeverdige. For at alle skal føle seg inkludert i grupper er det viktig å ufarliggjør forskjeller, ved å vise hva som er til felles (Larsen & Slåtten, 2019, s.125).

En annen ting som kom frem i denne studie er at det er lettere å synliggjøre kulturelt mangfold hvis man først har begynt med det og gjort det til en normal del av praksis og rutiner. Dette støttes av teori som sier at synliggjøring av kulturelt mangfold blir synlig gjennom valg av innhold i barnehage hverdagen. Eksempler på dette kan være eventyr og fortellinger fra ulike land, utstyr og leker som appellerer til gjenkjennelse for alle barn (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.68). Om temaer i barnehagen tar utgangspunkt for innholdet i barnehagen forskjellig aktiviteter og i barns lek. Vil det gi barna både identitetsbekreftelser og perspektivutvidelse for alle barn. Ved å bruk sanger og eventyr eller fortellinger fra forskjellig deler av verden og fra barnas familiebakgrunn. Dette kan gi barna sterkere tilknytning til barnehagen og danner grunnlag for felleskap mellom barna (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.150-151)

5.0 Avslutning og konklusjon

I denne kapittel vil jeg gi en kort oppsummering over hovedpunkter i denne studie. Jeg vil vurdere hvorvidt det jeg har presentert i teori og drøfting del gir svar på problemstilling: hvilke holdninger og forståelse har to pedagogiske ledere til kulturelt mangfold i barnehage?

Gjennom denne studie så jeg at begge informantene har en forståelse på at kulturelt mangfold handler om forskjellighet og variasjoner knyttet til kultur og etnisitet. Noe som samsvarer med teori til Morken; Horvedt; Larsen og Slåtten; Båtnes; og Rammeplanen. Gjennom denne studie kan man også trekk frem at inkludering og kulturelt mangfold ses i sammenheng med

hverandre. Hvor begge vektlegger forskjellighet som berikelse og en naturlig tilstand i barnehagen. En inkluderende barnehage innebærer deltakelse i både språklig og kulturelle felleskap. Som handler om å akseptere, respekter og støtte forskjellighet i språk og kultur (Korsvold & Bae, 2011, s10). Imens barnehage med resursorientert tilnærming anerkjenner og vektlegger barna og foreldrene ulike forutsetninger, ønsker og behov (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.68).

I studie kom det frem at informantene har god kunnskap om flerkulturell forståelse, som de har tilegnet seg enten gjennom studie, personlig erfaringer og kommunikative ferdigheter. Men samtidig innser de at å jobbe med det i praksis er noe annet. Det krever at man har en del erfaringer, kompetanse, nysgjerrighet og ikke ha negativ fordommer og stereotyper om kulturelt mangfold. Som forutsetter at man har forståelse, kunnskap og innsikt i egen og andres kultur, uten å nødvendigvis å akseptere verdier og normer i den (Larsen og slåtten s.127; Båtnes, 2012, s.19 og 20). Om en ikke har erfaringer og kunnskap om forskjellige kulturer og språk, kan kulturelt mangfold oppleves vanskelig. Dette støttes av teori om at årsaker til de kan være kommunikasjon som følge av språklig eller kulturelle referanse, eller at foreldre vet ikke hva forventes fra dem og hvorfor er samarbeidet viktig (Schram, & Bergsland, 2021; Sand, 2016, s.83). Noe som krever en barnehagelærer som er bevisst og reflekterer over egne tanker, samt har god nok kunnskap om omsorg og oppdragelse som kulturelle praksiser (Bergersen, 2017, s.54 og 204).

Når det gjelder holdninger til mangfold kom det frem at begge informantene ser på mangfold som noe positiv og berikelse for barnehage. Informantene vektlegger viktigheten av å fremme forskjeller og møte barn og foreldre med respekt, forståelse og anerkjennelse. Samt tilrettelegge for god dialog og samarbeid med foreldre for barnets beste. Dette gjenspeiler rammeplanens tolkning av gode holdninger. Om å møte andre mennesker med respekt og aksept for forskjellighet og likeverd, og leve sammen i felleskap (kunnskapsdepartementet, 2017, s.7-10 og 29). Disse holdninger kommer til uttrykk når informantene gjennom sin non-verbale kommunikasjon viser interesse og engasjement rundt tema (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.72).

Et interessant funn gjennom denne studie er at informantene trekker frem synliggjøring av kulturelt mangfold, som fremmes mest i spesielle dager (som FN dag, nasjonal dag, same dag). Noe som kan gjøre barnehage til festbrukere av kulturelt mangfold. Som synliggjøre kulturelt mangfold i forbindelse med høytider eller spesielle dager (Gjervan, Andersen &

Bleka, 2012, s147). Samtidig kom det frem i denne studie at informantene ønsker å fremme kulturelt mangfold i hverdagen på en positiv måte. De mener at det er lettere å synliggjøre kulturelt mangfold hvis man først har begynt med det og gjort det til en normal del av praksis og rutiner. Dette støttes av teori som sier at synliggjøring av kulturelt mangfold blir synlig gjennom valg av innhold i barnehage hverdagen (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.68). Om temaer i barnehagen tar utgangspunkt for innholdet i barnehagen forskjellig aktiviteter og i barns lek. Vil det gi barna både identitetsbekreftelser, perspektivutvidelse og sterkere tilknytning til barnehagen og danner grunnlag for inkluderende felleskap mellom barna (Gjervan, Andersen & Bleka. 2012, s.150-151)

Gjennom denne bacheloroppgave har jeg fått indre forståelse i viktighet av kulturelt mangfold i dagens samfunn. Det gjør at jeg føler stort ansvar på hva jeg sier og gjør i møte med barna og foreldre i barnehagen. Det handler om å være bevisst sine holdninger og væremåte som pedagog. Som en fremtidig barnehagelærer ser jeg at det er viktig at man tilegner seg både kunnskap og erfaringer om dette emne.

«For skape et inkluderende miljø i barnegruppa skal man fremme forskjellighet som noe positiv og naturlig del i barnehagehverdagen.

6.0 Literaturliste

- Arnesen, A.-L. (2017). Inkludering : perspektiver i barnehagefaglige praksiser (2. utg., p. 302). Universitetsforl.
- Båtnes, P. I., & Egden, S. (2012). Flerkulturell forståelse i praksis (p. 256). Gyldendal akademisk.
- Bergersen, A. (2017). Global forståelse : barnehagelæreren som kulturell brobygger. Fagbokforl.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen (2. utgave.). Cappelen Damm akademisk.
- Dalland, O., & Keeping, D. (2017). Metode og oppgaveskriving (6. utgave.). Gyldendal.
- Horntvedt, T (2012). Utvalgte begreper i flerkulturell forståelse. I Båtnes, P. I., & Egden, S. (Red.). Flerkulturell forståelse i praksis (p. 256). Gyldendal akademisk.
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! : perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2. utg., p. 178). Cappelen Damm akademisk.
- Giæver, K. (2020). Dialogenes vilkår i den flerkulturelle barnehagen. En etnografisk studie av barnehagens pedagogiske praksis. (Doktorgradsavhandling, Høgskolen i Innlandet).
<https://brage.inn.no/inn-xmlui/handle/11250/2682355>
- Korsvold, T., & Bae, B. (2011). Barndom - barnehage - inkludering (p. 201). Fagbokforl.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen—bokmal-pdf.pdf>
- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2019). En bok om oppvekst : samfunnsfag for barnehagelærere (5. utgave.). Fagbokforlaget.
- Lund, H (2021). «De er jo alle barn» – Mangfoldskonstruksjoner i barnehagen. I Lindhardt, E. M., Ravneberg, B., Solbue, V., & Faye, R. (Red.). Hvordan forstå fordommer?: om kontekstens betydning - i barnehage, skole og samfunn. Universitetsforlaget.
- Meld. St. 6 (2019-2020). Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdfs/stm201920200006000dddpdfs.pdf>

Morken, I. (2009). Mangfold, inkludering og minoritetshierarki i nasjonale læreplaner. I E.L. Dale (red.) *Læreplan – Et forskningsperspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 154–186.

Moe, M, Valseth, M (2014). En barnehage for alle- med inkludering som overordnet mål. I

Sjøvik, P. (Red.). *En Barnehage for alle : spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., p. 379). Universitetsforl.

Salole, L (2018). Identitet og tilhørighet : om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst (2. utg., p. 406). Gyldendal akademisk.

Sand, S. (2016). Ulikhet og fellesskap : flerkulturell pedagogikk i barnehagen (2. utgave.). Cappelen Damm akademisk.

Schram, M., & Bergsland, M. D. (2021). *Barnehagens møte med kulturelt mangfold*. Fagbokforlaget.

Sjøvik, P. (2014). *En Barnehage for alle : spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., p. 379). Universitetsforl.

Statped. (2021). Flerspråklig og inkludering. <https://www.statped.no/flerspraklighet/flerspraklighet-og-inkludering/>

Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg., p. 285). Gyldendal akademisk.

7.0 vedlegg

7.1 Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet ***Flerkulturell forståelse og inkludering i barnehage***

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innsikt av pedagogiske ledere forståelser og holdninger om kulturelt mangfold. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne oppgaven er å få innsikt og forståelse for kulturelt mangfold og inkludering i barnehage, og hvordan dette kommer til uttrykk i pedagogisk ledere sine forståelse og holdninger i barnehagegruppe.

Min problemstilling er: **Hvilke holdninger og forståelse har pedagogiske ledere om barnehagens kulturelle mangfold?**

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å samle inn bredt datagrunnlag, kontakter jeg to pedagogiske ledere som jobber i flerkulturell barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vil bli intervjuet. Det vil ta deg ca. 45-60 minutter, og det blir brukt lydopptak av intervju. Spørreskjemaet inneholder spørsmål om kulturell mangfold, inkludering og foreldresamarbeid.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet.

Jeg vil behandle opplysninger konfidensielt og alle navn vil bli anonymisert

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes (21.04.23). Opptaket vil bli slettet rett etter transkribering.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole ved Arnt Nordli, ano@dmmh.no, 73568363 og Sissel Mørreaunet, smo@dmmh.no, 73805241.
- Vårt personvernombud: Ingar Pareliussen, ipa@dmmh.no, 73805282
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Arnt Nordli

Shatha Issa

Sissel Mørreaunet

Samtykkeerklæring

Samtykke kan innhentes skriftlig (herunder elektronisk) eller muntlig. NB! Du må kunne dokumentere at du har gitt informasjon og innhentet samtykke fra de du registrerer opplysninger om. Vi anbefaler skriftlig informasjon og skriftlig samtykke som en hovedregel.

- *Ved skriftlig samtykke på papir, kan du bruke malen her.*
- *Ved skriftlig samtykke som innhentes elektronisk, må du velge en fremgangsmåte som gjør at du kan dokumentere at du har fått samtykke fra rett person (se veiledning på NSDs nettsider).*
- *Hvis konteksten tilsier at du bør gi muntlig informasjon og innhente muntlig samtykke (f.eks. ved forskning i muntlige kulturer eller blant analfabeter), anbefaler vi at du tar lydopptak av informasjon og samtykke.*

Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må du tilpasse formuleringene. Husk at deltakerens navn må fremgå.

Tilpass avkryssingsboksene etter hva som er aktuelt i ditt prosjekt. Det er mulig å bruke punkter i stedet for avkryssingsbokser. Men hvis du skal behandle særskilte kategorier personopplysninger og/eller de fire siste punktene er aktuelle, anbefaler vi avkryssingsbokser pga. krav om eksplisitt samtykke.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet (*sett inn tittel*), og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i (*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju*)
- å delta i (*sett inn flere metoder, f.eks. spørreskjema*) – *hvis aktuelt*
- at lærer kan gi opplysninger om meg til prosjektet – *hvis aktuelt*
- at mine personopplysninger behandles utenfor EU – *hvis aktuelt*
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes (*beskriv nærmere*) – *hvis aktuelt*
- at mine personopplysninger lagres etter prosjektslutt, til (*beskriv formål*) – *hvis aktuelt*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. (*oppgi tidspunkt*)

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.2 Intervjuguide

Intervju av pedagogiske leder:

Tema: Flerkulturell forståelse og inkludering i barnehage

Problemstilling: **Hvilke holdninger og forståelse har pedagogiske ledere av barnehagens kulturelle mangfold?**

Bakgrunn:

- kan du fortell om din bakgrunn?
- Om barnegruppe
- Om barnehagen

Kulturelt mangfold:

1. Kan du beskriv hvordan en vanlig barnehagehverdag på avdelingen ser ut?
2. Hva tenker du når du hører frasen kulturelt mangfold?
 - Har dere et slikt mangfold i barnehagen?
 - Har dette på noen måte påvirket deg og eventuelt på hvilken måte?
 - Har din forståelse om kulturelt mangfold endret seg siden du begynte i denne barnehagen? Hvis ja, hvordan har det endret seg?
3. hvordan arbeider barnehagen med temaet kulturelt mangfold?
4. hvilke utfordringer kan oppstå med møte med kulturelt mangfold?
 - på hvilken måte kan disse utfordringer påvirke barna?
 - har du eksempler fra praksis som du tenkte var vanskelig eller utfordrende?
 - Hva har dere gjort med disse utfordringer?

Inkludering

5. Hva er det som skaper inkluderende og velkomment miljø for flerkulturell barn?
6. ser du at det kulturelle mangfoldet påvirker leken på noen måte?
7. Hvordan sørger dere for at barnas kunnskap og erfaringer blir anerkjent og gjort gyldig i barnehagen?

Foreldresamarbeid

8. Hvordan opplever du samarbeidet med flerkulturell foreldre?
 - Hvilken rolle har dem?
 - Har dere et samarbeid med foreldre om hvordan de ønsker å synliggjøre barnehagens flerkulturelle miljø?
 - Og om de ønsker dette – på hvilken måte eller hvordan?
9. Hvordan møter dere flerkulturell foreldre som ikke kjenner den norske barnehage tradisjon? (eks. Klær, mat, oppdragelsesyn)

